

Берег любові (скорочено)

Олесь Гончар

Олесь Гончар

Роман "Берег любові"

Стислий переказ по главам, автор переказу: Світлана Перець.

Авторські права на переказ належать Укрлібу.

I

У білі, сліпучі дні весни чи раннього літа дівчата з місцевого медучилища на території фортеці проводять заняття протиповітряної оборони. З сумками Червоного Хреста, з ношами усе когось рятують і рятують. На території занять горби, бур'яни, ями, у яких археологи мають роботу. Сама фортеця римських або й раніших часів, туристи тут лишають свої сліди, лиш з боку моря має вигляд: силует на скелястій кручі над виноградним містечком. В її вежах - пам'ять часів, відгомін давніх пристрастей.

В перерві між заняттями медички у халатах ласують морозивом, позирають у люстерка, жартами зачіпають археологів. Дівчата роздумують, чи міцна любов була в античних, чому свого поета, співця кохання, вигнали з рідної землі. Археологам не до розмов, у ямах жарко, усі заклопотані.

Коли з дівчатами часом є Віра Костянтинівна - улюблена викладачка, то увага приділена їй. Викладачка була у Бенгалії з місією Чевонного Хреста. Для дівчат це країна зимівлі наших журавлів, країна вічної весни, любові, чорних очей, жінок, що можуть зачарувати змію. Та Вірі Костянтинівні бачиться зовсім інше: натовпи голодних дітей, знеможені матері, повалені холерою люди, хмари москітів, парке повітря, вода з мікробами. В молодості Віра Костянтинівна була фронтовичкою, а зараз уже посріблена сивиною, не першої молодості. Невже її вихованки такими ж стануть?

Інна Ягнич - гордість училища, відмінниця, поетеса (її пісню "Берег Любові" виконує хор медичок) з материнської лагідністю дивиться на викладачку, запитує, чи лишається частка серця там, де колись побуваєш. Світла Вусик - весела студентка жартує, що це може і до серцевої недостатності привести.

З Віри Костянтинівни важко видобути слова, вона самолюбива. Десь лютують епідемії, шторми, а тут на березі такий спокій. Зрідка промчить "Метеор", пропливе на обрії судно, стоїть незрушно баржа (витягає пісок для будівництва), а в іншому місці працюють водолази. Вони підіймали судно, що у 1941 затонуло з зерном, розбомблене німцями. Водолази випадково натрапили на рештки античного міста, тому тут і працюють тепер археологи. Зрідка з-за обрії з'явиться "Оріон", навчальний вітрильник, повен хлопців-курсантів.

Дівчат уже розподілили на роботу. Дехто радіє призначенню, дехто засмучений.

Інну Ягнич направили в рідне село Кураївку. Виклик для неї дав знаменитий Чередниченко - колишній комбайнер, а тепер голова передового на все узбережжя господарства.

Інна справді рада, що повернеться в село, зустріне відкритий приморський степ. Деякий сумнів був, бо який там рай, якщо треба бути і лікарем, і фармацевтом, бинтів-марлі немає, механізатори йтимуть з кривавими саднами, жінки із за давніми хворобами, каверзні пенсіонери хотітимуть безсмертя, а лікарня недобудована.

Та Кураївка жде її. Батько, мати і той, кому складала спрагли листи - коли відіслані, коли пошматовані.

II

Пісню "Берег любові" склала в одну з тих ночей, коли душа плакала за Кураївкою. Мелодію підбирала з дівчатами, тому авторство для себе вважала скромним. Хоча їй закидали, що вона новоявлена Сафо чи кураївська Маруся Чурай.

Інна пам'ятала батьківську науку - життя любить терплячих, але творче самовідкриття давало бажання, щоб пісня долинула до його слуху. Уявляла, як йому зараз важко. Відбуває те, що заслужив - врізався мотоциклом у натовп дітей піонерського табору, ще й під хмелем був. Не любить його п'яним, мати і сусідки відмовляли її. Та доводи розуму розлітаються, коли згадує ласки, що вперше відчула, коли купалися в заповідній, забороненій зоні (а для нього заборонених зон нема). Перед силою його рук, зовсім не грубих, не хуліганських, а ласкавих, голублячих, відступають усі аргументи. Він рідко їй писав. Найбільше непокоїло Інну, яким він повернеться. А в Кураївці Інна не раз буде сумувати за фортечними вечорами, за прадавнім камінням, за місяцевою доріжкою на морі.

Двадцять років проминуло, відколи прийшли римляни до фортеці на чолі з Августом і його легіонами. Як усе змінив час! Незмінною лишилася ця тремтлива доріжка над морем, доріжка закоханих і поетів. Коли сходить місяць, дівчата ще ближче туляться до свої вододазів. А вододазі похваляються дівчатам своїми знахідками. Підходять і археологи, причепурені, поголені (хто не носить бороди), просять дівчат до танцю під звуки транзистора, а потім розказують про знахідки. Студент-практикант розказує, що знайшли стелу з написом, хай ось Росавський розшифрує (він поліглот). Худорлявий бородатий юнак цитує уривок, що розшифрував зі стели. В уривку жінка Теодора розповідає про свої щасливі дні плавання на морі, а народивши дочку - помирає. Інна, хвилюючись, запитує, а що далі? Та мармур надщерблений.

Інна знайома з цим хлопцем. Його очі ясні по-дитячому. Можна заслухатись, коли він дошукується у викопних предметах магічного, священного змісту. Він вважав, що Інна цікавиться археологією, постачав їй книжки, альбоми. Їй справді було цікаво. А пам'ять хлопця містила цілі поеми Овідія, трактати античних авторів. Хлопець звертав на Інну особливу увагу.

Коли уже Інна та хлопець стояли окремо, дівчина вловлювала в його словах глибший і додатковий зміст. Інна запитала, чому вежа називається Овідієвою, адже він тут не міг побувати. Хлопець вважав по-іншому. Хоч дослідники не вірили, що Овідій

тут був, Росавський вірив, що Овідій міг тут бути. Легко сказати: не був. У Трою теж не вірили, поки не відкопали. Звідки тоді у Овідія стільки відомостей про степові племена? До Овідія хлопець був не байдужий. Розказував і про інші викопки, міркував, як змінилася людини від печерних часів.

Був уже пізній час, молодь розбрелася, але хлопець не відходив від Інни. Він знає про направлення Інни, про її пісню. Але вважає, що вона не хоче помічати його зацікавлення, його перше кохання, яке соромиться, паленіє, шукає її. Хлопець пропонує Інні руку і серце. Та дівчина не могла йому відповісти, хотіла облишити цю розмову. Попросила хлопця йти, хотіла побути з Овідієм наодинці.

Фантазія місячної ночі

Бачила, як морем наближався до берега той самий Назон, у довгій римській одежі, в сандаліях. Із Вічного міста - у вигнання. Античне крайсвіття зустріло його хуртовинами, сірою пустельністю, льодовими вітрами. Сам центуріон, начальник залози, воїн у шкурах нагадував варвара. І сам Овідій змушений ходити у шкурах. Рим покарав поета безвістю, самотою, забуттям, вигнанням між криги і сніги. А можливо не так тужить Овідій за Римом, богами, лавровими вінками, вином, жінками, як за безповоротністю літ, бо насувається старість.

Тут люди примітивні, підступні, ніби неподільні - кінь і вершник. Ці люди ніколи не бачили Вічного міста. Проте вміють рахувати та навіть лаються латиною.

Центуріон виказує знаки уваги до Овідія, бо йому подобається поетова творчість. Центуріон навіть надіється, що Октавіан помилує поета.

Настає весна, Овідій може безтривожно заглиблюватись у степи, він вражений тутешньою красою природи. З пережитої катастрофи поет виносить спокій. Тутешні люди виявилися здатними на приязнь, на мудрість, на жарт, частували римлянина, а потім - співали. Співали, як Орфеї, краще за давніх богів. Серед цих людей Публій Овідій Назон зустрічає молоду дівчину, яку називає Даная (її справжнє ім'я - Кигитка, за іменем птаха). Вона покохала Овідія, бо він був співцем слова. Дівчина відродила його. Вирішив віддячити їй - ввести у поему її образ. Від цього часу поет відмолодів, тепер його ніщо не страхало.

III

Усі розійшлись. Лише Інна, схилившись на мур, слухає тишу цикадної ночі. Дівчина прощається з пагорбами, з налитими гронами, зі щасливими днями роботи у виноградниках, коли дівчата з училища допомагали збирати врожай. За роки навчання вона зріднилася з цим містечком, з його античністю. Ця темна нічка-петрівочка усе не відпускає дівчину. Коли зібралася йти, з далечини моря з'явилося судно - це "Оріон".

IV

"Оріон" повертався пошарпаний. Судно було в районі Мальти, коли його постиг скажених балів шторм. Курсанти були до краю виснажені, капітан усвідомлював усю небезпеку, вітрила, що так легко несли судно, у цей момент могли стати для нього згубними. Молоді матроси весь час чергували з ножами, готові за першою командою різати паруси.

Цієї ночі травмувало Ягничча. Ударом хвилі його кинуло через палубу. Він страшенно стогнав. Він був найнадійнішим майстром, назамінним знавцем вітрильної справи, він був наставником, батьком, втіленням непохитності духу. Майстер помирав, у курсантів зовсім опала душа. Судновий лікар встановив діагноз – апендицит, потрібна була операція. Лікар звелів прив'язати хворого до койки і прив'язати себе, бо при такому штормі не дуже легко оперувати, до того ж – операція перша у житті молодого лікаря.

Наступного дня бурю пронесло, капітан полегшено зітхнув: люди живі, судно тримається на воді, курсанти навіть дозволили собі пожартувати з Ягничем, коли провідували його. Ягнич знав, що вижив лише заради цих хлопців, не міг залишити їх, жовторотих, у таку ніч. Рейс тривав, судно підбрало греків-рибалок, яким після загибелі їхнього судна вдалося врятуватися на плотуку. Греків мали залишити в Піреї, хворого Ягничча теж планували там лишити на доліковування. Та старий був проти, якщо викидатимуть його, то тільки на берег рідної Кураївки. Лякала Ягничча самотність. Він згадував Піреї, де було його перше завдання: пропливти непоміченим і забрати на борт болгарських революціонерів, врятувати від розправи після поразки повстання. Відлежуючись під лікарським наглядом, Ягнич хотів скоріше побачити стан судна, яка погода.

Якось провідав його капітан судна – Янченко, ще молодий чоловік, закоханий в "Оріон". Не кожному така честь випадає – бути капітаном у такому віці. Коли Янченко одружувався, Ягнич був весільним батьком. Ягнич питає капітана, як там його чулан (майстерня), бо дуже любив старий строгий порядок, всі речі були на своїх місцях, усі підписані. Зараз там порядкують курсанти. Капітан пропонує видобути путівку на курорт для Ягничча. Коли капітан виходить, Ягнич довго думає, що не хоче ще залишати свою роботу. Згадує, як уперше зазирнув у вічі смерті, коли фашистська авіація обстрілювала його судно. Це відбувалося у водах Півночі, везли бойовий вантаж, одержаний у Штатах. Ворожий літак поцілів у вантаж – отруйні речовини, які везли моряки. Багато загинуло від отрути, Ягнич теж оглух, осліп, але відійшов у госпіталі. Після війни дізнався, що втратив сім'ю: біля берегів Кавказу бомбами накрило пароплав з сім'ями моряків. Дружина досі постає перед очима. А двійко дітей пам'ятає туманно.

Стислий переказ по главам, автор переказу: Світлана Перець.

Авторські права на переказ належать Укрлібу.

V

Несподівано Ягнич з'явився на палубі. Був вечір, море було спокійне. Замполіт, друг капітана і противник Ягничча по шахах, підбадьорює старого і по-філософськи роздумує вголос про планету, що схожа на давню Елладу. Знати б, чи є життя поза нашою планетою? Бо якщо ми одні, то це зобов'язує нас бути дружними, менше чвар розводити, берегти кожну билинку.

Прибіг обурений на Ягничча лікар, сварився, що вставати ще не можна, шви можуть

розійтися. Ягнич не хотів і дієти дотримуватися, любив гостру їжу.

Якось уночі не спалося Ягничеві, крізь відкритий ілюмінатор почув розмову лікаря з одним морехідським викладачем. Цього викладача він не любив, бо ліз усюди, куди не просять і поради дає, хоч не шурупає ні по вітрилах, ні по судно водійству, ні по апаратурі. Говорили лікар та викладач якраз про Ягнича. Лікар називає Ягнича кремній-людина, терплячим. Викладач вважає інакше: Ягнич ніби людина-анакронізм, останній могіканин парусів, людина епохи, яка відійшла. Лікар вважає, що Ягнич повний відданості, впертості, сили, артистичної закоханості в своє рідкісне ремесло, поет парусів. А операція показала, що всередині усі органи Ягнича, як у молодого хлопця. Чути такі слова похвали від лікаря для старого було цілковитою несподіванкою.

Скоро буде уже порт, усіх зустрічатимуть, тільки не Ягнича, хоча родичів в Кураївці не перелічити: той на тракторі, той на фермі. Не кидати ж їм усе і їхати провідувати Ягнича. Цього разу везе своїй сестрі японську хустку, а племінниці Інні – такуж, тільки веселішу. А в порту у Ягнича є друг-механік Микола, подружилися з часів Вогняних рейсів. Микола з Мурманську, але перекочував на прохання Ягнича на Південь.

Усе ближче порт. Прийти вдень не вдалося, бо шторм дався взнаки і встигли тільки вночі припливти. Однак і в такий час їх ждали, навіть друг-механік вийшов.

VI

Ягнич гостює у свого друга, під виноградним шатром грають "козла". Та думки літають далеко. Була тут у нього знайома – Клава-морячка, але дочка-алкоголічка звела її з світу. Клава була вдовою моряка, сама була трудівницею флоту, двічі з нею ходив у рейс, Клава працювала в камбузі. Нічого між ними такого не було, про що патякали, еднала їх дружба і взаємопідтримка самотніх людей на схилі віку.

В ці дні судно було на ремонті. І Ягнича тягають по медкомісіях, все через нещасну путівку, яку пообіцяв капітан. Лікарі списали гори паперів, досліджували печінку, селезінку, заставляли сідати, присідати, били молотками по колінах, дивувалися, що всі зуби білі й здорові. Коли урвався у Ягнича терпець, послав їх всіх. Це сприйняли як вибрик.

А з судна ніяких вістей не було. Хотів у Кураївку, але краще дочекатися і взнати, коли у рейс. Поселився Ягнич у друга на Арктичній. Друг ще навчав курсантів механіки, правда, упівсили, але і вдома ж не сидів.

Одного разу Ягнич різав хліб і ніж розламався. Недобра прикмета, подався на "Оріон". Його майстерна була відчинена, і там був якийсь тип. Виявляється – це новий господар майстерні. Ягнич помітив, що запах у майстерні, який був таки гарним, змінився, став кислим і базарним. Гнів, презирство викликав цей чоловік у Ягнича. І раптом його осяяло: "Віддай гардаман!". Та новачок навіть не знав, що це таке. Ягнич забрав свій парусницький наперсток – пам'ять від свого батька. На судні навіть капітан знав про цей наперсток.

Цього дня розпрощався зі своєю майстернею, зібрав скупі пожитки, залишив лиш свій сундучок, як зачіпку, щоб повернутись ще раз на судно. Проте старпом розвіяв ілюзії: комісія невдоволена його вибриком, комусь він там здорово нагрубив. А коли

зустрів капітана та замполіта, то капітан розвів руками: медицина є медицина. Замполіт просив не судити їх, бо вони не боги, нічого зробити не можуть. А Ягничеві так хотілося сказати: "Й ви мене зрозумійте, вам же добре відомо, де мої сини і хто ви для мене. Тільки й ви zostались. І "Оріон". Ех, ви... Сплав мудрості й молодості!".

VII

Ті, хто залишились на "Оріоні" усвідомлювали, кого втрачають, разом з Ягничем втрачали ніби частку самих себе. І в порту, і в міністерстві Ягнич мав знайомих, міг би вдатись. Але не став оббивати пороги, бо що вони, твої колишні вихованці проти тих стосів паперів в лікарні, проти тих дівок в лікарні, які топлять у своїх паперах пацієнта. А можливо й лікарі праві, бо все, що пережив Ягнич, вдається взнаки. Була надія на судового лікаря, але поїхав до мами, котра була присмерті.

Тож влаштували царські проводи. Усіх зібрали на палубі, дали Ягничу щедрю премію, висловили подяку. Душевно сказав замполіт: "Ви вправі почувати за собою наповнене життя. Життя - мов парус!". А курсант, який виступав від наймолодших, назвавши Ягничу Нептуном, попросив: йдучи на відпочинок, не забирайте вітрів. Кам'яне обличчя Ягнич не виказувало тієї бурі, болю, сум'яття, що вирували у душі. Дійство закінчилось врученням грамоти та наказом, що майстер парусної справи зараховується почесним членом екіпажу. Мав бути і цінний подарунок, але Ягнич попросив парусну голку. Капітан сказав, що Ягнич може вибрати яку хоче або навіть взяти цілий набір. Вагаючись, Ягнич відвів вбік капітана і сказав, що дасть розписку про те, що ні капітан, ні лікар, ні комісії не будуть відповідальні, якщо з ним щось станеться на судні. Просив взяти його в ще один рейс. Проте капітан відмовляє: "Ви своє зробили. Зробили більше, ніж на десятиох випадках". Віддали йому набір голок, флотський сундучок. Під поглядом усього екіпажу майстер спускався на берег. Душа капітана повнилась щемом розлуки, бо Ягнич був мов талісманом для судна. В прощальній ході була не тільки самотність, а й залізна витримка нагартованої життям людини. Друг-механік взяв сундучок, вони так і пішли, не оглядаючись. На крики з судна "'Оріон" вас не забуде!" обличчя Ягнич враз на сонці розплилося-розтеклося чи то усмішкою, чи то гіркотою, не розбереш, бо усмішка людська й гримаса болю такі між собою близькі і схожі.

Ось тепер можна і в Кураївку. Можна сушею, можна водою. Але краще сушею. Прямує через якийсь час до автобусної зупинки. З автобуса зійде у кураївським степу, де на всі чотири сторони - самотність.

VIII

Першої ночі після прибуття додому Інну розбудили. На току когось скалічило. Інна поки що не оформлена на роботу, але медсестра Варвара Пилипівна, дружина голови Чередниченка, днями сама злягла і скоро вийде на пенсію. В селі міркують просто: вчили тебе на медичку - вставай вночі і мчись на виклик. З Варварою Пилипівною в Інни були добрі стосунки, і до училища вона потрапила за порадами Чередниченків.

До току була велика відстань. В полі навіть вночі працювали комбайни. Потерпілий лежав на брезенті. Маленький солдатик, яких щоліта військова частина присилає на

підмогу колгоспу. У польовому вагончику зробила потерпілому протишоковий укол, солдату було легше. Інна розглядала. Як працюють люди. Прибув і голова Чередниченко, габаритів Тараса Бульби (Раз навіть ваги під ним зламалися). Усі в селі шанують його, він підняв село. Саву Даниловича Інна знає з дитинства, бо він і її батько були комбайнерами. А найчастіше Чередниченко з'являється вдома у Ягничів, коли прибуває у відпустку материн брат, давній товариш голови – Ягнич Андрон. Мати Інни з одних Ягничів, а батько – з інших Ягничів, мали однакове прізвище. Інні приємно було слухати розмови Чередниченка і дядька Андрона Ягнича. А Чередниченка називали кураївським Зевсом.

Врешті голова підходить до Інни, запитує про пораненого і вітає з прибуттям на посаду. Називає її офіційно – Інно Федорівно, хоча до цього кликав її просто Інка, або Циганочка. Голова жалівся на запал, про який Інна уже наслухалася. Запал – сильний суховій, який спалив зерно. Голова каже, що лікувати треба і природу, бо щось з нею коїться дивне, коли летить океан розжареного повітря.

ІХ

Командир частини забирає пораненого солдата. Цього літа солдати стояли біля ферм за Кураївкою. Це викликало пожвавлення серед молодих доярок села.

Віддавши першого пацієнта, Інна навела лад у медпункті. Перекидалася часто словами з жінками чи хлопцями, що йшли з току. А сама усе ждала, що з автобуса прибуде ще один хлопець – Віктор Веремієнко, він уже відбув покарання, але в селі його не бачили ще. Можливо, бачили його батьки – обидвоє вчителі-пенсіонери. Інна бачила в селі батька Віктора, старого, зіщуленого, прибитого. Не дивно, адже єдиного сина довелося йому побачити на лаві підсудних. З чого це все почалося у Віктора? В школі все було добре, після восьмого класу вступив до морехідки, але його відчислили. Дівчина хотіла душевно зцілити Віктора своєю любов'ю, бо вже тоді була небайдужа до нього. Полюбила не тільки тому, що був вродливий, а подобався у ньому отой життєвий азарт, відвага, якась летюча самозабутність, неприкаяність. Віктор недовго сидів вдома, подався на канал, згодом на самоскиді працював, прилаштувався в рибартіль, поки не вчинив аварію. Відбувши покарання, не залишився в Кураївці, прилаштувався у райцентрі. Вдома був один день, каявся перед матір'ю, не дорікав, що "Яву" (мотоцикл) віддали комусь за безцінь. Про це все Інна розпитала батька Віктора. І хотіла швидше поїхати у райцентр: не тільки на роботу офіційно влаштуватися, а й, можливо, знайти Віктора.

На сніданок Інну покликали до всіх робітників. Сподівалася побачити і свою родину – батька-механізатора і молодшого брата Петра. Мама теж працювала в полі з батьком, але минулого року за станом здоров'я її перевели вихователькою у садок. Та батькові і братові як комбайнерам, їсти возили в поле.

Цього ж дня Інна була в райцентрі. І добре що була, бо в відділі охорони здоров'я вже планували відправити її в інше село. Зайшла і в книгарню, купила книги. Бродила містом і шукала Віктора, чула від дівчат в селі, що він працює дорожником. І таки знайшла його. Дорожники саме обідали. Їхні погляди зустрілися, Віктор скинув робочу

оранжеву безрукавку і рішуче вирушив до Інни.

Він їй здався іншим: холоднуватим, жорстким, був худючий, стрижений. Вхопив Інну за лікоть, здавив. Сіли на лавку біля пристані, під старезною вербою, розімлілою від спеки. Не знали, про що говорити. Хотіла розпитати про в'язницю, але на цю тему йому не хотілося говорити. Взяла його за руку і довго мовчали. Віктор сказав, що чув по радіо її пісню. Дівчина все допитувалась, коли ж він у Кураївку повернеться, раптом попросила: повертайся. "Повернусь" - сказав твердо. І хотів би ще додати: "...вернусь, щоб кохати!".

*Стислий переказ по главам, автор переказу: Світлана Перець.
Авторські права на переказ належать Укрлібу.*

X

Надвечір Інну підхопили в одну з машин хлопці-зерновози. Вони не докучали їй, бо бачили, що вона стривожена.

У цій куряві від зерна жити Інні, це її золота Бенгалія. Але ніде не страшно жити, якщо ти не в самотності. Інна любить цей степ - незрадливий, стійкий. Хлопці у машині пожвавішали, коли побачили в небі чайок-кигиток, білокрилих перевісників моря.

Вдома Інна застала веселу компанію, адже дядько Ягнич Андрон Гурійович прибув у відпустку. Дівчата у подарованих ним косинках, діти з чудернацькими черепашками. І на мамі нова хустка, весь рід зібрався. Коли дядько побачив Інну, то звернувся до сестри: "Ганно, вона ж у нас просто красуня". Коли обійняла дядька, стало його шкода, бо вловила його стужений погляд. Батько Федір теж вирвався з поля і сидить тут. Дядько-оріонець усе мовчав, хоч навколо було дуже весело. Приїхав сюди і голова Чередниченко. А ближче до вечора Ягнич і Чередниченко залишились удвох. Дядько зізнається, що вже вернувся доки й дух із грудей, списали його. "Кура, брат, кура!". Інна чула цю розмову, і оте слово "кура" було ніби шифрограма. (Був колись у них дід-чабан на прізвище Лебідь. Коли вертався зі степу в негоду, з гирлигою, в мокрому одязі, мав звичку казати: "Кура, брати, кура". Тлумачити можна по-різному: "повіяло пронизливими вітрами", або "ноги крутить", або "вік наближається до межі").

Голова навіть пропонує Ягничу йти працювати сторожем на полі: вдень можна спати, а вночі рахувати кураївські зорі.

XI

Лишився Андрон жити у сестри, в хаті жити не хотів, попросив розкладайку, прилаштував під грушею. Сестра боялася, щоб брат не думав, що всім завдасть клопоту, порушить їхнє звичне життя.

Ввечері, коли дядько лягав спати, Інна підбадьорила його і сказала, що для всіх він є символом мужності і витримки, людиною, яка носить у собі "Оріон". Це слово було цілющим для Ягничача.

Зранку Інна накинула на себе подаровану дядьком хустину. Дядько міркував, звідки така краса береться? Інна - кураївська смаглява краса, очі мала чисті, а коли сміється, то й сміх чистий. Має вроджену, абрикосову смагу, рухи її плавкі, погляд - глибокий,

непустий, волосся – витке, смолянистого блиску.

Коли Інна пішла на роботу, мама жаліється братові, що дівчина закохана у Віктора, а він їй не пара. Розповіла про суд, про те, що він в Кураївку не спішить. А потім Ганна побігла на роботу в дитсадок.

Ягнич теж вдома не сидить, причепурився і йде селом. Приходить до обеліска, потім розшукує могилу батька-матері. Звідси і побачив море. Коли повертався зустрів на порозі пекарні Нельку – родичку, син якої хотів піти в моряки.

XII

По дорозі додому Ягнич заходить у Палац культури, де зустрічає батька Віктора – Панаса Омеляновича. Старий Веремієнко робив тут музей старожитностей. Сам він ледве впізнав Ягничу, бо втрачає зір. Двоє старих розглядають старі фотографії і згадують минуле.

Заговорили і про Віктора. Його батькові було соромно за сина, готовий був у могилу піти, лиш би син став інакшим.

Блукаючи Кураївкою, Ягнич опинився біля дитсадка, сестра побачила його, запросила. Дітлахи здивовано дивилися на представленого їм "морського вовка". Ягничу вихователки просять приходити частіше. Коли згодом поглянув на сонні дитячі усмішки, побачив щось від усмішок дельфінів. Така ж довірливість, яснота, незахищеність і щось загадкове. Так йому всміхалися дельфіни під час рейсів.

XIII

Чередниченко обходить тік, жнива закінчуються.

Інна згортає свій медпункт на тоці.

Жінки просять голову влаштувати обжинки, бо декому вже й потанцювати хочеться. Голова відмовляє.

Інна захоплено дивиться на Чередниченка і розуміє, що люблять його всі за нефальшивий демократизм, за відчуття самоцінності людини. В критичну хвилину він ніколи не кине в біді, ніколи не втрачає совісті.

Тік відшумів, голова закликає усіх разом на обід. Адже комбайнери мали відправлятися на підмогу в Казахстан.

XIV

Ягнич сидить на веранді і дивить на старезну грушу. Колись, у дитинстві, маленькі груші були для нього ласощами. Днями прибігають до нього діти з усього села. Показує їм свою грамоту, голки для парусів. Діти розпитують, яких риб бачив дядько, просять показати різні вузли: подвійний, рибальський штик, калмицький вузол. Інна бачила, що найкращими ліками для дядька була людська увага.

Усе більше подобається Ягничеві ходити у дитсадок. Зі стебелець соломи робить дітям кораблики. Згадує своїх маленьких синів, які загинули в морі.

Одного разу прийшов до Ягничу сумний Чередниченко. В його друга стався інфаркт. Давні друзі розмовляють про життя. Ягнич розказує, що кличуть його за старшу няньку в садочок, а йому потрібна якнайгірша робота.

XV

Серед відкритого моря йде "Оріон". Його проводжають дельфіни. Курсанти нудьгують на палубі: пішов дід Ягнич і вітер забрав з собою. Капітана теж хвилює, що третю добу немає вітру.

Капітан згадує, як ходив у свій перший найдальший рейс з Ягничем. Курсанти у цей час говорять про Ягничу, якого і не бачили ніколи, але історії про нього мандрують судном. Дивно, що цим курсантам, які мають найсучасніші пристрої, потрібен ще вигаданий, нафантазований Ягнич, майстер нестаріючих сорока літ (адже коли його запитували, скільки йому років, завжди казав, що сорок). Ягнич - людина-легенда.

XVI

Тільки стемніло, як біля двору Ягничів чути свист. Мати Інни здогадалася - це той. Додумався таким старосвітським методом викликати дівчину. Інна мала скоро прийти, тому мама почала говорити з хлопцем. Господиня прискіпливо розглядала його. Він був сухолицим, виголеним, мав скромну усмішку. Ніс мав материн, брови теж її. Сам собою був статурний, довгобразий, сидів тихо, стиснувши руки колінами. Ганна питає Віктора доки він галайдакуватиме. Жінка взялася за санобробку цього хлопця, що набивався в зяті. Хлопець обіцяв змінитися, через місяць, казав, не впізнають його. Збадьорена цим, почала Ганна вихвалити свою дочку. Казала, що сватались до дочки і льотчики, і підводники (хоч це була явна брехня), але чекала лиш свого судженого та засудженого, тому Віктор має це оцінити.

Хлопець справжнім, невдаваним голосом відповів, що оцінив, і Інна для нього все, заради неї переламає себе, поборе свою непослідовність, розхристаність. Віктор розповідає, що з мореходки його відрахували лише за те, що на два дні пішов у самоволку, а там усе строго. Ганна почала згадувати й про свого брата, хвалила його. Та про Ягничу Віктор був іншої думки. Вважав його крутої вдачі, амбітним, невживчивим, і хотів триматись подалі від старого (бо теж почне душу драїти).

Веремієнко слухав майбутню тещу з удаваною уважністю. Він думав про Інну, яка бачить його кращим, покладає на нього великі надії. Він її любить, інакше не нудився б отут, в той час, коли десь йде кіно, а пансіонатні дівчата липнули б до нього на танцях. Раптом в нього вирвалося: "В ній моє щастя! І цим дорожу. Не проміняю ні на одну з отих пансіонатних химочок". Це вже дуже обурило маму Інни. Через мить мовчання попросила хлопця: відступись від дочки. Вона навіть пропонує купити для нього машину "Жигулі". Хлопець, як здалося Ганні, уже почав вагатися. Але потім він відмовляється. Прийшла незабаром Інна, разом з Віктором йдуть гуляти.

XVII

Інна зараз пісень не складала, більше читала, особливо поезію. Писати не наважувалася, боялася насмішок.

Віктор почав частіше бувати у Кураївці, перейшов працювати у "Сільгосптехніку". Хлопець явно змінювався, але вдачею - як вітер. Коли того вечора Інна сіла у його газик, і він прокатав дівчину, більше не хотіла. Раз у раз вона кричала не гнати. А промчавшись узбережжям, Віктор з розгону загальмував над самим обривом, де ще метр - і вони пішли б сторч головою у море. Віктор казав, що живе, лише коли розжене

машину на сто.

Хлопець скептично ставився до Інчиних "високих матерій", він - людина земна. Віктор відчував, що може втратити Інну, тож вирішив тримати всіма способами, з усіх сил.

XVIII

Обідньої пори Ягнич вирішив провідати Нельку. Старий дізнається, що син Нельки все-таки поступив у морехідку, хоча й збрехав матері, що їде вступати в торговельне. Незабаром з'явився й Сашко, він показує Ягничеві глобус зоряного неба, який десь роздобув, щоб уже починати вчитися.

XIX

Вийшло так, що робота сама знайшла Ягничача. На шахтарському комплексі ним зацікавилися. Начальник будівництва сам примчався машиною і, нічого не пояснивши, вмовив Ягничача поїхати на комплекс. Хоч і Андрон виправдовувався, що він лише морський вовк, чоловік, що приїхав сказав, що Ягнич саме та людина, яка їм потрібна. Коли приїхали і чоловік-інженер зайшов у вагончик, Ягнич залишився на дворі і роздумував, що ж це за робота. Було цікаво.

Інженер з Ягничем згодом рушили до моря. Тут теж був розгардіяш, будівельні матеріали, одним словом - будівництво. Власник зоряного глобуса теж тут! Ягнич думав, що його поросять наглядати за берегом. А натомість - стара, облуплена лайба сидить у маленькім лиманчику (колись тут хотіли збудувати порт, а лиман і досі називають Залізним). Інженер і Ягнич обстежили лайбу, вона потребувала ремонту. Прийшов і начальник - начбуд, і нарешті пояснив: треба лайбу випотрошити, докорінно переобладнати і буде... літне кафе для шахтарів - із столиками і морським краєвидом. Помічником Ягничача призначили Оксена - юнака стрункого, підтягнутого, з темними вусиками, столяра на всі руки. Вирішила завтра і до діла приступити.

XX

Уночі ішов дощ, якого так треба було. Ягнич лишився ночувати на комплексі, вагончик виявився дуже зручним для життя. Оксен був хлопцем з Карпат, він справжній майстер, робить музичні інструменти. Тут, на Півдні, хлопець опинився, за станом здоров'я. Колись обморозив руки, не може тепер працювати на холоді, бо руки пухнуть. А любов до музики має тому, що маленьким супроводжував старого кобзаря, коли приходив старий грати у їхнє село. Оксен дуже добре знав, з яких матеріалів треба робити музичні інструменти, використовував тільки все природне.

Начальник комплексу дав Ягничеві ключ від уже готового корпусу. Там міг старий і жити. Пізньої ночі, серед сильного дощу Оксен проводить старого до корпусу, по дорозі бачать двох злодіїв, що крадуть ванну. Оксен вважає, що не треба ризикувати і домагатися справедливості, бо можна і самому дістати. Ягнич переконує його, що справедливості треба добиватися. На їхній крик злодії тікають.

Перша ніч Ягничача у порожній кімнаті номер сорок в необжитому корпусі минула тривожно. Він почувався самотньою людиною на судні. Раптовий страх пройняв старого оріонця.

XXI

Ягнич увійшов у колію буднів. Коли спав під грушею, у ньому посилювався тілесний біль, було тяжко. А зараз, коли працює, відчуває, що відмолод. Навіть Інна це помітила і сказала дядькові. Ягнич розповідає Інні зворушливу історію, як колись на "Оріоні" до нього в майстерню у час сильної негоди залітало безліч ластівок. Пташки горнулися до людей і зовсім їх не боялися. Ягнич збирає свої інструменти, бере наперсток-гардамані парусні голки. Одну голку дає на пам'ять Інні.

XXII

Наставала осінь, ранками сивіла земля, заквітували айстри і майори, просторішали степи. Комбайнери повернулися з Казахстану. Батько і брат Іннині привезли навіть подаровані національні костюми. Брат Петро підріс, вечорами чути його сміх з дівчатами. Інна день у день працює в медпункті, ходить часто в бібліотеку. Часто й до Панаса Омеляновича заглядає, який весь час у своєму музеї проводить. Цей чоловік дуже страждає. Все думає про сина Віктора. Батько каже, що сина згублює егоїзм, цинічність, що нічого святого у душі Віктора немає. Батьки покладали на нього, єдиного сина, великі надії. А зараз мають таке випробування. Батько Віктора просить Інну, щоб вона з Віктором взяла шлюб. Віктор неодноразово просив дівчину відгуляти весілля. Але вона не спішила. Деякі речі стримували її. Одного разу вона помітили, що був нетверезим, іншого – накинувся на неї, говорив слова, що її принижували. Зустрічі їхні порідшали.

У Кураївці сьогодні мав бути великий концерт, Віктор обіцяв приїхати, Інна мала великі надії на цю зустріч.

Інна теж виступала, читала вірш Лесі Українки, було багато виступів і було виконання пісні Інни "Берег любові".

Після концерту дівчина дивилася на шлях, що зникав за Кураївкою, виглядаючи хлопця.

Виглядав сина й батько, Веремієнко-старший. Постукуючи паличкою, перетнув полотно дороги і вирушив аж ген-ген за село. Виглядав світло фар. Кураївці не рідко бачили як напівсліпий батько стоїть на дорозі та вичікує сина.

Вдома Інна почала записувати дещо у щоденник. Не встигла й написати, як за нею прибігли: "Мерщій у медпункт! Віктор батька машиною збив!".

У медпункті був уже голова, ще якісь люди. У старенькій руці Панаса Омеляновича Інна не дорахувала пульс. Старий помер у неї на руках. Це була перша смерть у неї на очах, на її руках. У відчаї, безсиллі та риданнях вибігла на двір, де побачила Віктора. Він був п'яним, не міг нічого сказати. Інна крикнула: "Геть! Вбивця! Ненавиджу до кінця життя!".

Почалося слідство. Мати Віктора намагалася якось врятувати сина, бо чоловіка втратила, хотіла хоч синові допомогти. Приятелі, що були з ним того вечора у машині,

свідчили, що Віктор гнав на шаленій швидкості. А біля Палацу культури Віктор ще сильніше натиснув на газ. Коли побачили якусь постать на дорозі, що простягала руки (батько, напевне, хотів зупинити синову машину), Віктор крикнув: "Прарв'юмся!". Після похорону Віктора бачили на могилі (з нього взяли підписку про невиїзд, але ще не посадили).

Одного разу Віктор пішов на берег моря. Місцеві хлопчачки бачили, як Віктор побрів у шумовиння води. Він сказав: "Який гарний прибій. Буду купатися". Не роздягаючись, поплив... Виплив через три дні біля хати діда Коршака, сторожа рибартілі. Рибалки вперше бачили, щоб потопленик стояв вертикально.

XIII

Працює Ягнич над судном, над лайбою. Там і ночує. Коли начальство у від'їзді, ходить на будові ніби начальник. Після роботи йде до моря. Любить дивитися, що воно викидає: водорості, медузу, черепашки мідій або й просто ганчір'я. Часом забреде на відлюддя до діда Коршака. Мабуть сто літ цьому дідові. Ягнич ще малим був, як дід тут ходив.

Одного разу, коли Ягнич сидів на березі, прийшла Інна. Уся схудла, змарніла, очі налиті тугою. Старий повчає її, що занепадати духом не треба. І без усякого зв'язку розповів їй про вулкан Стромболі - маяк Середземного моря, який завжди світиться і вказує дорогу морякам. "Не піддавайся журбі. Ти ще молода, свою долю знайдеш".

XXIV

Узимку в Кураївці лютувала епідемія грипу "Гонконг". Інна була у відчаї, ліків від нього не було. Ще й пацієнти не дотримувались приписів. Інна і сама злягла, на підмогу прибігла жінка Чередниченка - Варвара Пилипівна.

Лежала дівчина вдома, в жару, коли принесли їй лист. Археолог озвався до Інни з Чіттагонга, з золотої Бенгалії. Він був покликаний до армії, на флот. Розчищає фарватер, захаращений потопленими суднами. Знадобився і його досвід аквалангіста. Писав, що те, що казав Інні на фортечнім валу, залишається в силі. Кохає і не приховує, кричить про кохання із свого скафандра на все каламутне підводдя тропіків.

За час грипування Інні не раз привиджуються марення, Бенгалія, амазонки.

Чередниченко захопився ідеєю пам'ятника плугу. У селі ставлять такий пам'ятник.

XXV

На шахтарному комплексі з'являються перші шахтарі для видобутку вугілля. Ягнич відразу з ними зійшовся. Лайба змінилась до непізнаності: обшита червоним деревом, оснащена умовним колесом-стерном. Оксент вирізьбив німфу-русалку з білої яворини і посадив на ніс корабля. Всюди на кораблі дерево, мідь та латунь, усюди ручна робота. Столики з дубового дерева, замість стільців - добові кругляки. Люмінатори дають фантастичне освітлення.

XXVI

На судні "Оріон" почувалася Ягничева відсутність, відзивався тут його дух. На вітрильнику часто заходить мова про те, що зараз робить Ягнич. Попереду в "Оріона" відповідальний далекий рейс, підбирають сильних, мужніх курсантів. Для них Ягничева

особа буде вже легендою.

Якось капітанові замполіт нагадав, що скоро у Ягнича день народження. Було чоловікам трохи жаль старого. Згадали, як Ягнич говорив: називав парус жагель або жаглик, на косий парус казав косець, підставляючи паруси під вітер, казав "розвинути вітрила!".

Одного дня під час навчань, коли курс "Оріона" пролягав повз Кураївку, весь екіпаж висипав на палубу. Усі побачили біля нових корпусів судно з високою щоглою, крило білого паруса. Капітан перший здогадався: "Брат "Оріона"". (А це була лайба, яку відремонтував Ягнич).

XXVII

Як двійник "Оріона" виріс Ягничів вітрильник зі старої лайби. Інна теж приходила з дівчатами подивися. Була біля стерна, біля бутафорських гармат, якірних ланцюгів, та найдовше була біля німфи-русалки.

Для Ягнича цей вітрильник був моделлю його молодості, був ніби прощанням, образом пережитого життя, дужого й сильного. При здачі комісії цього об'єкта виникло питання, як назвати судно. Ягнич був проти, щоб назвали "Оріоном", бо другого такого вітрильника не буде. Питання про назву корабля лишили відкритим. Можливо, шахтарі придумують гарну назву.

Ягнич був тепер вільний. Думав, що робитиме далі. Але Ягнича не кинули, призначили старшим по пляжу та території. "Просто кажучи, сторожем", — подумав Ягнич, але призначення прийняв.

Судно-кафе стало до ладу. Вечорами багато народу. І старий майстер тут любить сидіти. Молоді хлопці-кельнери (офіціанти) перевдягалися у піратів. Це не дуже подобалося Ягничу. А хлопці з полегшення казали, коли Ягнич йшов геть: "Ной відбув".

Зранку Ягнич прибирав узбережжя від сміття.

XXVIII

Не сподівався Ягнич, що хтось згадає про його день народження. Але раннім ранком прибув друг-механік з Арктичної. По обіді з'явились двоє курсантів з "Оріона", подарували морську форму. Незабаром з'явився Оксен, подарував інкрустований топірець.

Увечері на судні-кафе розгулялися усі, хто любив і поважав іменинника. Старий майстер ніби скинув із себе десяток літ, він просто щасливий.

Сьогодні тут панує радість спілкування. Святкує Ягничева душа, радіють очі. Інну запрошує до танцю Олег Заболотний. Цей хлопець, можна сказати, друг Ягничів – інтелігентний, культурний хлопець, курсант, що вже відбув не один рейс (ще і коли Ягнич був на судні). Був сином дипломата, але вирішив стати моряком.

Інна розмовляє з Олегом. Хлопець розповідає, що в тяжку хвилину (коли хотів покинути морехідку) йому зустрівся Ягнич і отямив, стримав перед падінням. Олег розповідає, що навіть зараз моряки вірять на судні, що Ягнич приносив удачу.

Олег та Інна домовляються переписуватись.

XXIX

Цього літа вродило дуже багато зерна.

Інна складає пісню "Дума степам". Перед першим днем жнив хор виконує цю пісню. Честь вкосити перший сніп голова Чередниченко доручає Ягничу. Комбайнери стають до роботи. Серед них і помужнілий брат Інни – Петро.

До Кураївки мчить мотоциклом Нельчин Сашко. Для Ягнича радіограма. Його запрошували взяти участь у престижному рейсі "Оріона".

Знову будуть місячні ночі, невідома сила гнати буруни на берег, а дівоча постать стоятиме на пагорбі.

У мрійнім чеканні стоїть людина, а море гуркоче.

О порі, коли вже всі сплять, виходять навстріч місячному гуркоту двійко білих гусей, Овідієвих, чи Коршакових. Що їх веде сюди? Може, зараз, у своїх снах, вони бачать себе у леті. Чи спати їм не дає якраз оця магія ночі?. Стоять гуси біля вітрильника Ягнича, а далі й знов вирушають. Щось їх вабить сюди.

А там десь далеко на всіх вітрилах летить до рідних узбереж "Оріон".

Стислий переказ по главам, автор переказу: Світлана Перець.

Авторські права на переказ належать Укрлібу.